



## محموری‌ترین ادب زیارت/ اهمیت زیارت اهل بیت در اندیشه تشیع

یکی از مهم‌ترین آداب زیارت، درک این واقعیت است که امام زنده و حی است و به احوالات ما آگاهی کامل دارد.

یکی از مهم‌ترین آداب زیارت، درک این واقعیت است که امام زنده و حی است و به احوالات ما آگاهی کامل دارد.

خبرگزاری مهر، گروه دین و اندیشه- محمدعلی کمالی نسب: زیارت ائمه اطهار(علیهم السلام) یکی از مهم‌ترین حقوقی است که ایشان بر گردن شیعیان و پیروان خویش دارند، آنچنان که امام رضا(ع) در حدیثی به این نکته اشاره کرده و می‌فرماید: «هریک از امامان معصوم(علیهم السلام) بر گردن دوستان و شیعیان خود پیمان و عهدی دارند و وفای کامل به آن پیمان و ادای نیکوی آن عهد، زیارت مرقدهای مطهر آنان است. پس هر کس از سر میل و رغبت به زیارت و اعتقاد به آن چه آنان گرایش داشتند، به زیارت بشتابد، روز قیامت ائمه(علیهم السلام) شفیعان او خواهند بود.» [۱]

برای به جای آوردن این حق لازم است که آداب آن نیز مراعات شود، از این رو در کتاب‌های ادعیه و زیارات آداب زیادی برای حضور در مرقد نورانی ائمه اطهار(علیهم السلام) بیان شده است، که در این میان یکی از مهم‌ترین آداب زیارت، درک این واقعیت است که امام زنده و حی است و به احوالات ما آگاهی کامل دارد. آنچنان که در اذن ورود به این حرم‌های نورانی این‌گونه وارد شده است که خطاب به حضرات معصومین(علیهم السلام) بگوییم: «أَلَلَّهْمَّ إِنِّي أَعْتَقِدُ خُرْمَةَ صَاحِبِ هَذَا الْمَشْهَدِ الشَّرِيفِ فِي عَيْبَتِهِ كَمَا أَعْتَقِدُهَا فِي حَضْرَتِهِ ، وَأَعْلَمُ أَنَّ رَسُولَكَ وَخَلَفَاءَكَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ أَحْيَاءٌ، عِنْدَكَ يُرْزَقُونَ، يَرَوْنَ مَقَامِي، وَيَسْمَعُونَ كَلَامِي، وَيَرُدُّونَ سَلَامِي» به این معنا که، خدایا، من حرمت صاحب این زیارتگاه شریف را در غیابش باور دارم چنان که در حضورش و می‌دانم که رسولت و جانشینانت (درود بر آنان باد) همواره زنده اند و نزد تو روزی داده می‌شوند، محل ایستادنم را می‌بینند و سختم را می‌شنوند و به سلامم پاسخ می‌دهند.» [۲] از این رو امام صادق(علیه السلام) در حدیثی گوهر بار به این واقعیت اشاره کرده و می‌فرماید: کسی در زمان مرگ ما، قبرهای ما را زیارت کند، مانند کسی است که در زمان حیاتمان ما را زیارت کند» [۳]

درک صحیح این مطلب و نهادینه شدن آن در وجود انسان آثار شگفت‌انگیزی در زیارت انسان ایجاد می‌کند، به گونه‌ای که زمانی انسان در حرم اهل بیت(علیهم السلام) حاضر می‌شود خویشتن را در محضر ایشان دیده و تلاش می‌کند که آداب حضور را رعایت کند، به همین خاطر از هر کار ناپسندی که سبب بی‌احترامی به حضرات معصومین(علیهم السلام) شود خودداری می‌کند.

البته این موضوع آغاز کار یک زائر، برای پیوند با امام خویش است، بلکه در ادامه به این واقعیت پی خواهد برد که امام نه تنها در زمان زیارت بلکه در هر لحظه به حرکات و سکنات وی علم دارد به همین خاطر حیاء از امام مانع می‌شود که چنین فردی آلوده به گناه شود، شاید به همین خاطر است که در روایات که در باب زیارت ائمه اطهار(علیهم السلام) وارد شده است به این نکته اشاره شده که زیارت باعث برطرف شدن گناهان می‌شود، و از سوی دیگر چون چنین فردی همیشه خویشتن را در محضر امام می‌بیند برای توسل به آن انوار مقدسه نیازی به حضور در حرم ندارد، بلکه هر لحظه خویشتن را متصل به امام دیده و برای درخواست‌های خویش از خدای متعال وی را واسطه قرار می‌دهد، آنچنان که در زمان حیات اهل بیت(علیهم السلام) نیز درخواست شیعیان و پیروان آن حضرات بدون حضور در خدمتشان استجاب می‌شود، آنچنان که امام هادی(علیه السلام) در پاسخ سوال فردی که نوشته بود که آقا من از شما دورم، گاهی حاجتی دارم چه کنم؟! حضرت در پاسخ فرمودند: «اگر حاجتی داشتی لب‌های خود را حرکت بده جواب را خواهی یافت.» [۴]

البته در پایان لازم است به این نکته مهم اشاره کنیم، حضور در حرم‌های اهل بیت(علیهم السلام) و زیارت ایشان از جهات مختلف در اندیشه تشیع اهمیت دارد، که به صورت گذرا به برخی از این موارد اشاره می‌کنیم:

الف: غالب مردم چون از چنین معرفت بالایی برخوردار نیستند، حتماً برای اتصال به امام و درک محضر امام باید در حرم حضور داشته باشند، در حقیقت از سوی اهل بیت(علیهم السلام) اقتضاء بهره‌مندی تام است ولی ظرف وجود پیروان ایشان کوچک و ناقص است.

ب: حضور در حرم های ائمه اطهار(علیهم السلام) نمونه ای از بزرگداشت شعائر الهی است که خدای متعال در قرآن به آن دستور داده است و می فرماید: «وَمَنْ يُعْظِمُ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ [حج/۳۲] هر کس شعائر الهی را بزرگ دارد، این کار نشانه تقوای دلهاست.»

ج: از سوی دیگر حضور در حرم های اهل بیت(علیهم السلام) و زیارت این نورهای مقدس نمونه ای از اظهار محبت به ایشان است و این اظهار محبت، گوشه ای از اجر رسالتی است که خدای متعال برای رسول گرامی اسلام(صلی الله علیه وآله) در آیه «قُلْ لَّا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى [شوری/۲۳] من هیچ پاداشی از شما بر رسالتم درخواست نمی کنم جز دوست داشتن خویشاوندان» قرار داده است.

د: علاوه بر این موارد حضور گسترده شیعیان در حرم های اهل بیت(علیهم السلام) سبب معرفی این انوار مقدسه به جامعه بشری است.

---

پی نوشت

- [۱]. من لا يحضره الفقيه، شيخ صدوق، دفتر انتشارات اسلامی ۱۴۱۳، ق rlm؛، ج rlm؛۲، ص: ۵۷۷.
- [۲] المصباح، شيخ تقی الدین، ابراهیم بن علی عاملی کفعمی rlm؛، دار الرضی ۱۴۰۵، ق rlm؛، ص: ۴۷۲
- [۳]. بحار الأنوار، علامه مجلسی، دار إحياء التراث العربی ۱۴۰۳، ق rlm؛، ج rlm؛۹۷، ص: ۱۲۴.
- [۴]. بحار الأنوار، ج rlm؛۵۰، ص: ۱۵۵.